

واکاوی آینده عراق پس از استعفای عبدالمهدی

ادامه بحران در سایه انتخابات زودهنگام

گفت‌وگوی «نوسعه ایرانی» با رئیس مرکز عربی مطالعات ایران

شیراز گلزاری

اوضاع در عراق همچنان متشنج است و همه از استعفای عبدالمهدی حرف می‌زنند. خیلی‌ها معتقدند که اوضاع بهتر خواهد شد و در مقابل دست‌های دیگری می‌گویند وضعیت بحرانی‌تر می‌شود. برای بررسی ابعاد آینده عراق به گفت‌وگو با «محمد صالح صدقیان»، رئیس مرکز عربی مطالعات ایران نشستیم که در ادامه از نظر می‌گذرد:

ریشه بحران فعلی در عراق را چگونه باید بررسی کرد؟ اینک به‌ر چه یختگی فعلی را فقط به عامل خارجی منتسب کنیم تا چه حد درست است؟

واقعیت این است که بحران فعلی عراق ریشه قدیمی دارد و به سال ۲۰۰۳ برمی‌گردد. آن موقع تاکنون مشکلات زیادی روی داده که ظهور داعش هم توانست آن را بدتر کند اما به هر ترتیب پرورنده سیاسی عراق طی ۱۶ سال اخیر ابعاد مختلفی به خود گرفته است. باید بدانیم که یکی از دلایل اصلی این وضعیت عدم شفافیت در رابطه میان کردها، اهل تسنن و شیعیان است؛

به صورتی که تمام آنها نگران منافع خودشان هستند. بعد از نوشته شدن قانون اساسی عراق در سال ۲۰۰۴ هنوز انسجام میان سه طرف مذکور اتفاق نیفتاده و مناسفانه در مقاطع مختلف شاهد هستیم که آنها یکدیگر را متهم می‌کنند یا علیه یکدیگر دست به اتخاذ مواضع انفعالی می‌زنند. این موضوع به خواهد نشان می‌دهد که انسجام روز به روز با مشکل روبرو شده است. به گونه‌ای که کردها و اهل تسنن در همان سال ۲۰۰۴ انتخابات‌های زیادی به قانون اساسی که توسط آمریکایی‌ها نوشته شده بود داشتند و این انتقاد هنوز هم به قوت خود باقی است. در همان زمان تفسیرها بر این بود که ایالات متحده به عنوان یک نیروی اشغالگر به دنبال مهندسی اوضاع سیاسی، امنیتی و اقتصادی عراق است که به نظر این موضوع تا حد زیادی درست بود.

در این میان شاهد ظهور داعش و مشکلات خاص خود بودیم. اگر چه عراق در زمان ظهور داعش با وحدت مقابل این بحران و معضل جدی ایستاد، اما باید متوجه بود که با پایان داعش، دوره نخست‌وزیری حیدر العبادی هم به پایان رسید و بسیاری بر این عقیده بودند که با آمدن «عبدالالمهدی» همه چیز تا حد زیادی درست می‌شود و بهبود پیدا می‌کند. افکار عمومی فکر می‌کردند که پس از آمدن عبدالمهدی اوضاع روبه

عبدالمهدی در گیر یک جدال داخلی و پشت پرده‌ای بود و عملاً نمی‌توانست کاری از پیش ببرد؛ این وضعیت نما یانگر این است که وزارتخانه‌های عراق زیر نظر او اداره نشده که اتفاقاً بحث بسیار مهم و قابل توجهی به شمار می‌آید

راه می‌شود؛ چرا که هم مرجعیت و هم احزاب سیاسی به نخست‌وزیری او رای داده بودند و آن را تایید کردند.

پس مشکل کجا بود؟ ببینید، مشکل‌ها در عراق زیاد و فراوان است. تصور کسانی است که عراق را تنها از راه رسانه و تحلیل می‌شناسند. به عنوان مثال یکی از مشکلات اصلی دولت عبدالمهدی این بود که تمام وزارتخانه‌ها در دست ائتلاف الفتح (به رهبری هادی‌العامری) و سائرون (به رهبری مقتدی صدر) بودند جریان حکمت (به رهبری عمار حکیم) یا دولت القانون و غیره در حاشیه قرار گرفتند. از این منظر به نظر دو عامل (داخلی و خارجی) در این اتفاق هاد خیل هستند. عامل داخلی این بحران را باید ضعیف بودن دولت عبدالمهدی دانست. او از روزی که روی کار آمد بارها بر نامه‌های

مختلف خود را بیان کرد و مردم هم منتظر اجرای آن شدند و همین موضوع انتظار مردم عراق را بالا و بالاتر برد؛ ولی هیچ اتفاقی در نظام سیاسی و اقتصادی رخ نداد. از سوی دیگر اخبار فسادهای مالی و اداری روز به روز مردم را بیشتر تحریک می‌کرد؛ تا جایی که اسنادی مبنی بر خرید و فروش وزارتخانه‌ها توسط احزاب سیاسی عراق وجود دارد که نشان می‌دهد فساد و جناح‌بندی در این کشور تا چه حد و چگونه افزایش پیدا کرده است.

منظور تان این است که اوضاع از دست نخست‌وزیر عراق خارج شده بود؟

تا حدودی اینگونه بود، اما بحث این است که دست‌هایی در پشت پرده وجود دارند که نگذاشتند عبدالمهدی کارش را به درستی انجام دهد. به عنوان مثال حدود ۵-۴ ماه پیش زمانی که وزیر بهداشت پیشین عراق به دلایل مشکلات داخلی در وزارتخانه‌اش به عبدالمهدی رجوع کرد تا مشکل را حل کند، نخست‌وزیر عراق اعلام کرده بود که به رغم تلاش‌های متعدد نمی‌تواند کاری کند و در نهایت شاهد استعفای وزیر بهداشت عراق بودیم. این موضوع به خوبی نشان می‌دهد که عبدالمهدی در گیر یک جدال داخلی و پشت پرده‌ای بوده و عملاً نمی‌توانست کاری از پیش ببرد. این وضعیت نمایانگر این است که وزارتخانه‌های عراق زیر نظر او اداره نشده که اتفاقاً بحث بسیار مهم و قابل توجهی به حساب می‌آید.

طبیعی است در چنین شرایطی، مردم با خواندن اخبار مربوطه از سوی برخی از رسانه‌های عراق و منطقه که هدفشان ضربه به عبدالمهدی بود، ناامید شدند؛ تا جایی که گفت می‌شود پست معاونین وزارتخانه‌ها از قبل میان احزاب خرید و فروش شده اما هیچ اقدامی برای خنثی شدن این موضوع و هدف قرار گرفتن مافیای پشت پرده عراق انجام نشده است. بر این اساس موضوع سرخوردگی اجتماعی و یأس همه گیر و دسته‌جمعی را به وجود آورد که من معتقدم این موضوع حتی پس از استعفای عبدالمهدی هم ادامه خواهد داشت؛ چرا که موضوع فساد ریشه‌دار شده است.

عامل خارجی این وضعیت را چگونه باید تحلیل کنیم؟

در مورد عامل باید به این نکته توجه شود که مسائل منطقه‌ای مانند پرونده سوریه، یمن، لبنان و حتی روابط ایران با آمریکا و عربستان سعودی در تحولات عراق دخیل به‌انحای مختلف دخیل است. اینکه می‌بینیم عراق و لبنان در ماه اکتبر با یک محور مشخص شلوغ می‌شود، مساله‌ای نیست که بتوان از کنار آن به سادگی عبور کرد. حدود ۷-۸ ماه پیش شاهد بودیم که وزیر خارجه آمریکا به عراق سفر کرد و با عادل عبدالمهدی و برهم صالح (رئیس جمهوری عراق) بود که ایالات متحده به دنبال کوتاه کردن دستان ایران از عراق است

حدود ۷-۸ ماه پیش شاهد سفر وزیر خارجه آمریکا به عراق و دیدارش با عادل عبدالمهدی و برهم صالح (رئیس جمهوری عراق) بود و در آنجا مصاحبه‌ها اعلام کرد که ایالات متحده به دنبال کوتاه کردن دستان ایران از عراق است

به استعفای عبدالمهدی منجر شد. من معتقدم که نخست‌وزیر عراق خیلی دیر استعفا داد و بهتر بود که زودتر این اتفاق رخ می‌داد؛ چرا که بحران در حالت فعلی از پوسته در حال رخنه به هسته است و این می‌تواند تبعات گسترده‌ای داشته باشد.

استعفای عبدالمهدی و انتخاب گز بنه‌بعدی تا چه حد عراق را آرام خواهد کرد؟

اگر این اتفاق ماه‌ها قبل رخ می‌داد به نظر می‌توانستیم امیدوار باشیم که کارهای مثبتی در این راستا انجام شود اما حالا که اوضاع به هر بختی‌تر و بحران عمیق‌تر شده به نظر تحلیل آینده خیلی سخت است. جناح‌های سیاسی مانند سائرون به رهبری صدر که اکثریت پارلمان را دارند هنوز گزینه‌ای برای نخست‌وزیری مشخص نکرده‌اند و سایر احزاب پس از استعفای عبدالمهدی سکوت کرده‌اند. مضاف بر این قرار است در تاریخ ۱۰ دسامبر، مردم عراق از سراسر کشور به بغداد بیایند و در آنجا تجمع کنند که نشان می‌دهد بحران همچنان ادامه دارد و معضل تنها استعفای عبدالمهدی نبوده است. بنابراین باید دید آیا گز بنه‌بعدی که تمام طرف‌ها او را قبول دارند، در عراق وجود دارد و به روی کار می‌آید یا خیر؟ در نهایت من فکر می‌کنم عراق به سمت انتخابات زودهنگام خواهد رفت.

سوری‌ها در حسکه، روس‌ها در آسمان حلب احاطه مرکب بر شمال شرق سوریه یگان‌های ارتش سوریه دامنه استقرار خود در جاده بین‌المللی حسکه - حلب را گسترش دادند و در چار چوب وظیفه ملی حفاظت از اهالی وارد روستای السوسه و سیلوهای العالیه شدند. به گزارش خبرگزاری رسمی سوریه (سانا) در حسکه اعلام کرد: ورود ارتش به روستای السوسه و تاسیسات سیلوهای العالیه با استقبال و شادی اهالی همراه بود. تحرکات نظامی ارتش سوریه در حومه غربی حسکه بیانگر بازگشت زندگی عادی به روستاها و شهرک‌های استان حسکه است. به گزارش این خبرگزاری، سیلوهای عالیه منطقه مهمی محسوب می‌شود و ورود به آنجا گامی استراتژیک برای سهولت در رفت‌وآمد بعد از تکمیل پیش‌سرویه به سمت روستاها و مناطق واقع در مسیر بین‌المللی و گشودن مجموعه مسیرهای موزای با جاده بین‌المللی و از طریق ورود به روستاهای کوزلیه، تل‌الین و ام‌الخیر تا منطقه سیلوها تلقی می‌شود. سانا گزارش داد، یگان‌های ارتش سوریه حضور خود را در اطراف سیلوها را تقویت کرده و مراکز ایست بازرسی را در روستای السوسه در جنوب غرب و شرق سیلوها و در روستای انجودیه در غرب آن ایجاد کرده‌اند. این در حالیست که منابع خبری محلی در حسکه اعلام کردند بر اثر انفجار یک موتور سیکلت بمب‌گذاری شده در محله غویران در این شهر، چند تن زخمی شدند. خبرنگار سانا اعلام کرد بر اثر انفجار یک موتور سیکلت بمب‌گذاری شده در میدان الباسل این استان، چند تن زخمی شدند و تلفات مادی به بار آورد و افراد زخمی شده به بیمارستان منتقل و تحت مداوا قرار گرفتند.

در همین حال نیروهای روس دامنه گشت‌های هوایی خود در شمال استان حلب را با توجه به گسترش مناطق دوره‌های گشت‌زنی پلیس نظامی روسیه در شمال سوریه به گسترش داده‌اند. به گزارش اسپوتنیک، نیروهای روس هم‌زمان با گسترش مناطق گشت‌زنی‌های پلیس نظامی روسیه در شمال سوریه دامنه گشت‌های هوایی خود را در شمال استان حلب گسترش داده‌اند. «یوان سولتلاکوف»، خلبان بالگرد «سی ۸» تاکید کرد: «پروازهایمان را به دلیل افزایش مناطق گشت‌زنی به منظور همراهی با تیم‌های پلیس نظامی و تأمین امنیت مناطق گشت‌زنی افزایش داده‌ایم.» علاوه بر این، بالگردهای نظامی روس گشت‌های هوایی خود را در منطقه مرزی بین سوریه و ترکیه بر اساس امضای یادداشت تفاهم سوچی بین مسکو و آنکارا آغاز کرده‌اند.

بالگردهای روس گشت‌های هوایی روزانه خود در این مناطق را برای همراهی گشت‌های زمینی پلیس نظامی روسیه در آنجا انجام می‌دهند به گونه‌ای که جفت بالگرد دها در ارتفاعی کمتر از ۵۰ متر پرواز می‌کنند. روسیه و ترکیه در تاریخ ۱۲ اکتبر یادداشت تفاهمی مشتمل بر ۱۰ بند را به ویژه در ارتباط با ورود یگان‌های فرعی وابسته به پلیس نظامی روسیه و تیم خدماتی مرزهای سوریه در مرز این کشور با ترکیه خارج از منطقه عملیات «چشمه صلح» امضا کرده‌اند تا در عقب‌نشینی شبه‌نظامیان کرده‌ها فاصله ۳۰ کیلومتری از مرزهای سوریه - ترکیه مشارکت داشته باشند.

به موازات این تحولات، فرمانده نیروهای «سوریه دموکراتیک» (قسند) اعلام کرد: با مسکو بر سر استقرار نیروهای روس در سه شهرک در شمال شرق سوریه توافق کردیم. به گزارش سایت شبکه روسیالایوم، مظلوم عبیدی، فرمانده نیروهای «سوریه دموکراتیک» در صفحه کاربری خود در توئیتر نوشت، نیروهای سوریه دموکراتیک شامگاه یکشنبه میزبان الکساندر شایگو، فرمانده نیروهای روس مستقر در سوریه بودند و این نشست «بسیار مفید» بود. عبیدی در ادامه افزود: به خاطر امنیت و ثبات منطقه با شایگو بر سر استقرار نیروهای روس در شهرک‌های «عاموده»، «تل‌تمر» و «عین عیسی» توافق کردیم و به دنبال تلاش‌های بیشتر در راستای منافع مشترک هستیم. این اظهارات عبیدی عقب‌نشینی از اظهارات قبلی‌اش محسوب می‌شود. وی یک روز قبل از این دیدار اخبار منتشر شده درباره تحویل دو شهرک تل‌تمر و عین عیسی در شمال شرق سوریه به نظام سوریه و نیروهای روسیه را تکذیب کرده بود.

خبر

برگزاری نشست شورای همکاری خلیج فارس تلاش برای آشتی عربی!

پایتخت عربستان بر گزار خواهد شد. نخست‌وزیر کویت تاکید کرد: نشست آتی نقطه عطف بسیار مهمی در روند آشتی میان کشورهای منطقه خواهد بود. خالد جلال‌الله، معاون وزیر خارجه کویت نیز گفت: نشانه‌های مثبتی برای عبور از اختلافات فعلی در منطقه وجود دارند و ما باید مثبتی به طرح‌های ارائه شده برای تقویت امنیت منطقه می‌نگریم. نشست سران شورای همکاری خلیج فارس برای دومین سال متوالی در ریاض بر گزار می‌شود، دوره قبلی در تاریخ ۹ دسامبر نیز پس از انصراف عمان از میزبانی، در همین کشور بر گزار شد. روزنامه وال استریت ژورنال آمریکادو روز قبل به نقل از برخی مسوولان آمریکایی و عرب نوشت: محمد بن عبدالرحمان آل ثانی، وزیر خارجه قطر در اکتبر گذشته برای دیدار با مسوولان عالی‌رتبه عربستان داشته است.

در آستانه اجلاس ناتو؛ مخالفت بریتانیا با سفر نتانیاهو به لندن

روزنامه «هال‌تس» نوشته است که لندن به پنهان‌دشوار بودن فراهم کردن شرایط امنیتی، با سفر نتانیاهو به انگلیس برای شرکت در نشست سران «ناتو» مخالفت کرده است. در حالی که روز شنبه رسانه‌های رژیم صهیونیستی از تصمیم «بنیامین نتانیاهو» نخست‌وزیر بریتانیا برای سفر به لندن هم‌زمان با نشست سران سازمان «پیمان آتلانتیک شمالی» (ناتو) خبر داده بودند، امروز روزنامه «هال‌تس» نوشته است که این سفر به دلیل مخالفت انگلیس و عدم پاسخ مثبت سران فرانسه و آلمان، لغو شده است. بنابراین گزارش، مقام‌های انگلیسی به تل‌ویو اعلام کرده‌اند که درخواست سفر دیر به لندن اعلام شده و برای فراهم کردن شرایط امنیتی و وجود «مشکلات پشتیبانی»، امکان انجام این سفر وجود ندارد. علاوه بر این، مقام‌های انگلیسی از اینکه نتانیاهو بار دیگر بدون اطلاع از قبل، تصمیم به سفر به لندن گرفته‌اند ناخشنود هستند.

خبر

به تلافی قانون حمایت از معترضان هنگ کنگی چین سازمان‌های آمریکایی را تحریم کرد

لایحه حمایت از معترضان هنگ‌کنگی را به قانون ایالات متحده تبدیل کرد. قانون «حقوق بشر و دموکراسی»، دولت آمریکا را موظف می‌کند که سالانه وضعیت خودمختاری هنگ‌کنگ از چین را بررسی کند. سخنگوی وزارت خارجه چین در کنفرانس خبری گفت: اخیراً دولت آمریکا بدون توجه به اعتراضات چین قانون «حقوق بشر و دموکراسی» در هنگ کنگ را مصادوب کرد. این اقدام نقض خطرناک قانون بین‌المللی و معیارهای اصلی روابط بین‌الملل و مداخله در امور داخلی چین است. به گفته این سخنگو، پکن شدیداً به این اقدام معترض است و تحریم‌های اعمال شده شامل سازمان‌ها و نهادهای غیردولتی آمریکا؛ جمله آکادمی ملی دموکراسی، دیده‌بان حقوق بشر مستقر در آمریکا و فریدم‌هاوس (خانه آزادی) هستند. دولت چین این نهادها را به حمایت از فعالیت‌های افراط‌گرایی در هنگ‌کنگ متهم کرده است.

ترامپ و مشاورانش در جلسه استیضاح شرکت نمی‌کنند

کاخ سفید در نامه‌ای به کمیته قضایی مجلس نمایندگان آمریکا اظهار کرد، دونالد ترامپ و کلای او در جلسه استماع این کمیته که روز چهارشنبه بر گزار می‌شود، شرکت نخواهند کرد. پد سیپولون، مشاور حقوقی کاخ سفید در نامه‌ای به جرولد نادر، رییس کمیته قضایی مجلس نمایندگان اظهار کرد: در خصوص جلسه استماعی که برای بر گزاری آن در روز چهارم دسامبر بر نامریزی شده، نمی‌توان انتظار داشت در حالی که هنوز نامی از شهود برده نشده و مشخص نیست کمیته قضایی بابر گزار جلسات استماع بیشتر، روند منصفانه‌ای را در خصوص رییس جمهوری اجرا می‌کند، در این جلسه شرکت کنیم. مهم‌تر از آن این است که گفت‌وگویی با استادان حقوق بر گزار نمی‌شود تا (دست‌کم) تصویری از یک روند منصفانه به رییس جمهوری ارائه شود. بر همین اساس، در شرایط فعلی قصد نداریم در جلسه استماع روز چهارشنبه شما شرکت کنیم.